

фактор, який забезпечує прогресивний розвиток поліції, так який підвищує ефективність поліцейської діяльності [6, с. 67].

На наше переконання, зміна кількісного складу жінок-поліцейський є позитивним явищем і свідчить про те, що жінки мають особистісні якості, високий рівень розвитку інтелекту, що надає їм можливість успішно здійснювати професійну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Московская М.С., Бульгина В.Г. Влияние гендерных различий на особенности восприятия стресса у сотрудников полиции (обзор зарубежных исследований). *Прикладная юридическая психология*. 2017. № 3. С. 76–82.

2. Полішко Н.Л. Історико-правові аспекти прийняття жінок на службу поліцію: досвід деяких зарубіжних країн. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 156–163.

3. Закатов В.В. Профессиональная подготовка сотрудников полиции за рубежом: особенности и тенденции развития. *Балтийский гуманитарный журнал*. 2017. № 4 (21). С. 313–315.

4. Яценко Т. П. До питання вдосконалення вимог до кандидатів на службу в органи внутрішніх справ. Трудове право, право соціального забезпечення та сучасні проблеми проходження служби в органах внутрішніх справ : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 25 листопада 2011 р.) /за заг. ред. К. Ю. Мельника. Харків : ХНУВС. 2011. С. 343–345.

5. Юклова Т. Г. Женский вопрос – особая проблема человечества. *Ученые записки Худжандского государственного университета имени академика Б.Гафурова*. 2013. № 2 (35). С. 251–257.

6. Про очищення влади. Закон України № 1682-VII від 16.09.2014. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 44. Ст. 2041.

УДК 342.726 – 053.2

*Русанівська Діна,
аспірант кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС
Науковий керівник: Мироненко Валентина,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ: ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ТА СУЧАСНА ПРОБЛЕМАТИКА

Конвенцією ООН про права дитини, яку було прийнято 20 листопада 1989 року та ратифіковано в Україні 1991 року, визначено, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку,

якщо за законом, застосованим до даної особи, вона не досягає повноліття раніше [1]. Захист прав дітей є одним з найбільш актуальних напрямом діяльності держав, що є учасниками міжнародної спільноти учасників ООН. Сьогодні в Україні, як в правовій державі, не мала увага приділяється захисту прав дітей. Для забезпечення можливості дітей визначати себе як особистість і реалізації своїх прав в безпечних та сприятливих для них умовах створено ряд документів на державному та міжнародному рівні. Важливим напрямком діяльності нашої держави у сфері захисту дитинства є покращення чинного законодавства, у тому числі й імплементація норм міжнародного права. За часи незалежності в Україні було сформовано нормативну базу, що врегульовує питання захисту прав дітей, визначено ряд державних органів, що мають забезпечувати виконання вимог вітчизняного та міжнародного законодавства в даній сфері. Протягом останнього часу істотно змінилася державна політика щодо захисту та реалізації прав дітей, це пов'язано з посиленням контролем з боку держави за дотриманням законодавства у сфері охорони дитинства та роботою державних органів, що здійснюють реалізацію державної політики з питань соціального захисту дітей.

Хоча, незважаючи на існуючий прогрес в чинному законодавстві та посиленій контроль з боку держави, існують непоодинокі випадки порушення прав дітей, що залишаються не виявленими та «завуальованими» в сучасному колооберті життя. Це пов'язано з багатьма чинниками, що спричинені станом економічної ситуації, соціальним становищем, військовими діями, анексією та окупацією частини території України та іншим.

До початку ХХ століття про права дитини взагалі ніхто не замислювався, до дітей відносилися в залежності від територіальної та соціальної політики, жорстоке поводження з дітьми не було ганебним, їх використовували як «додаткові робочі руки», дитина була другорядним матеріалом без права на свою особисту думку та волевиявлення, дорослі мали повну владу на дітьми, а діти сприймали це як належне. Дитину, що народилася з вадами здоров'я можна було викинути або вбити і така поведінка не засуджувалася в соціумі.

Лише в 1923 році Міжнародна спілка захисту дітей розробляє та затверджує Декларацію прав дитини – найбільш відому під назвою Женевської декларації – заява, що складалась з п'яти основних принципів захисту дітей та їх добробуту: дитині мають бути надані засоби необхідні для її розвитку - і фізичного, і духовного; у часи страждань дитина повинна отримувати допомогу насамперед; голодну дитину необхідно нагодувати, хвору – доглядати, недорозвиненій допомогти, ту, що скоїла правопорушення - виправити, сироті або безпритульній дитині надати притулок і підтримку; дитину необхідно

виховувати в усвідомленні, що всі її таланти слід присвятити слугуванню іншим людям; дитина повинна мати можливість заробити собі на існування, її необхідно захистити від будь-якої форми експлуатації. Даний документ відіграв важливу роль у створенні фундаменту для боротьби за права дитини, хоча й набув правового статусу [2].

10 грудня 1948 року в Паризькому палаці Шайо Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Загальну декларацію прав людини, де в ч. 2 ст. 25 зазначено: «Материнство і дитинство дають право на особливе піклування і допомогу. Всі діти, народжені у шлюбі або поза шлюбом, повинні користуватися однаковим соціальним захистом» [3]. Що дало правове підґрунтя для гарантування рівних прав всіх дітей та їх соціального захисту.

20 грудня 1959 Генеральною Асамблеєю ООН прийнято Декларацію прав дитини, що складається вже з десяти принципів та має значно ширшу правову позицію ніж попередні акти. В декларації зазначено, що дитина внаслідок її фізичної і розумової незрілості потребує спеціальної охорони і піклування, зокрема належного правового захисту, до і після народження, а людство зобов'язане надати дитині все найкраще, що воно має [4]. В перше за все існування людства діти стають повноцінними членами суспільства та набувають права, які визнаються на міжнародному рівні.

Основним міжнародним документом, що регулює права дітей стала Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989 року [1].

Україна, з ціллю удосконалення нормативно-правової бази, ратифікує ряд міжнародних документів таких як, Європейська конвенція про здійснення прав дітей (*ратифіковано 03 серпня 2006 р.*), Конвенція про права дитини (ратифіковано 27 лютого 1991 р.), Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (ратифіковано 3 квітня 2003 р.); Конвенція про контакт з дітьми (ратифіковано 20 вересня 2006 р.), *Конвенцію про стягнення аліментів за кордоном (ратифіковано 20 липня 2006 р.)*, *Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми (ратифіковано 06 березня 2008 р.) та багато інших.*

В Україні діє досить широкий спектр законодавчих актів, що визначають правовий статус дітей та врегульовують соціально-правові відносини в даній сфері. Серед них Основний Закон України - Конституція, який зобов'язує батьків утримувати дітей до повноліття, а повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків. Конституція надає всім дітям незалежно від походження, а також від того, народженні вони у шлюбі чи поза ним, рівні правами, забороняє будь-яке насильство над дитиною та її експлуатацію, а утримання та

виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладає на державу [5].

Визначення дитини зазначено в ст.1 Закону України «Про громадянство України» від 18.01.2001, дитина - це особа віком до 18 років [6]. Більш детальну інформацію що визначення дитини по віковій класифікації надає Сімейний кодекс України, що поділяє дітей на дві категорії : малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років, а дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років – неповнолітньою [7].

В залежності від віку законодавство наділяє дітей правами, в ст.31 Цивільного кодексу України визначено, що малолітня дитина є частково цивільно дієздатною фізичною особою та має право самостійно вчиняти дрібні побутові правочини та здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом [8].

У неповнолітньої дитини значно ширший перелік прав, серед яких самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами, здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи, укладати договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунку) (ст.32 Цивільного кодексу України [8]). Окрім цього з досягненням чотирнадцятирічного віку, неповнолітній дитині надано право самостійно визначити своє місце проживання з одним із батьків, у разі їх проживання окремо (ч.3 ст.160 Сімейного кодексу України [7]), звертатися з позовом до суду для захисту свої прав та інтересів (ст.15, 16 Цивільного кодексу України [8]) та інше.

Загальний перелік прав дитини визначено Законі України «Про охорону дитинства» серед яких : право на життя та охорону здоров'я, право на ім'я та громадянство, право на достатній життєвий рівень, право дитини на вільне висловлення своєї думки та отримання інформації, право на захист від усіх форм насильства, право дитини на контакт з батьками, які проживають окремо, право дитини на контакт з батьками, іншими членами сім'ї та родичами, які проживають у різних державах, право дитини на майно, право дитини на житло, право дитини на освіту [9].

Відповідальність за дії та поведінку дітей несуть їх батьки. Це передбачено законом та визначено моральними засадами суспільства. Відповідальність за дітей-сиріт та дітей, що позбавлені батьківського піклування несе держава. На сьогодні створено безліч державних органів, що здійснюють нагляд за дотриманням прав дітей. Але, нажаль, цього не достатньо. В умовах сучасного світу права дітей продовжують порушувати, особливо це виражено в неблагополучних

сім'ях, де батьки страждають від алкогольної чи наркотичної залежності, в сім'ях де процвітає домашнє насильство, або там де дітей примушують до дитячої проституції чи залучають до зйомок дитячої порнографії. Не можливо не погодитися з публікацією Алли Дакан, де вона наголошує, що модель державної політики у сфері захисту дітей, яка сформувалася останнім часом в Україні, сьогодні не повною мірою відповідає масштабу викликів, що постають перед державою і суспільством [10]. Отже, проблематика захисту прав дітей є одним із найважливіших питань сьогодення [11].

З плином часу права дитини були значно розширені, дитина стала повноцінним членом суспільства, отримала захист та підтримку держави на законодавчому рівні. Незважаючи на той факт, що ратифіковано великий обсяг міжнародних законодавчих актів, прийнято чимало національних законодавчих актів, спрямованих на захист прав дітей, на фоні мінливої політичної та не стабільної економічної ситуації в країні на другий план віднесено питання щодо недопущення порушення прав дітей та гарантію захисту повноцінного розвитку з боку держави. За оцінкою Уповноваженого Президента України з прав дитини Миколи Кулеби, «недостатнє дотримання, порушення прав дитини має місце в усіх сферах системи охорони здоров'я, освіти, соціального захисту. Сьогодні система більше працює на усунення наслідків, а не причин порушення прав дітей» [12]. Як результат, правовий захист дітей не дієвий в практичному застосуванні, дотримання і гарантування прав дитини в Україні не відбувається. Дана проблема потребує ще більшої уваги з боку держави, розробки та затвердження відповідних державних програм, трансформація державних органів що здійснюють нагляд за дотриманням прав дітей, тощо.

Список використаних джерел:

1. Про права дитини. Конвенція ООН від 20.11.1989 р. (станом на 20.11.2014) ратифіковано Постановою Верховної Ради України № 789-ХІІ від 27.02.91.
2. Лабенська Л., Савич В. Права дитини: сучасний стан забезпечення та реалізації в Україні. *Науковий журнал «Право та суспільство»*. 2018. № 1. С. 119-122.
3. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена резолюцією 217 А (ІІІ) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. с. 89.
4. Декларація прав дитини: прийнята резолюцією 1386 (XIV) Генеральної Асамблеї ООН від 20.11.1959 р.
5. Конституція України від 28.06.1996 р. (станом на 01.01.2020 р). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Про громадянство України. Закон України № 2235-III від 18.01.2001 р. (станом на 16.07.2021). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 13. Ст. 65.

7. Сімейний кодекс України. Закон України № 2947-III від 10.01.2002 р. (станом 01.01.2021). *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21-22. Ст. 135.

8. Цивільний кодекс України. Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. (станом на 28.10.2021); *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

9. Про охорону дитинства. Закон України № 2402-III від 26.04.2001 р. станом 17.03.2021: *відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 30 ст. 142

10. Дакан А. Державна політика у сфері захисту дітей. *Збірник наукових праць «Державне управління та місцеве самоврядування»*. 2016. № 30 с.59-65.

11. Ніколайчук, А. Сучасний стан захисту прав дітей. *Форум права*. 2014. № 1. С. 378–381.

12. Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист: стенограма парламентських слухань від 12.10.2016. URL https://portal.rada.gov.ua/news/Novyny/Parlamentski_slukhannya/135857.html

УДК 347.963

*Сидоренко Наталія,
аспірант кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС*

**Науковий керівник: Боровська Ірина,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін НАВС**

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРОКУРОРОМ ІНТЕРЕСІВ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Законом України від 17 липня 1997 року «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» Україна визнала юридичну силу Європейської конвенції з прав людини (далі – ЄКПЛ) на власній території.

У ст. 6 ЄКПЛ проголошується право кожного на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов’язків цивільного характеру або